

CANLLAW I ATHRAWON:

Addysgu Dysgwyr Sut i Ddadansoddi ac Ymateb

CANOLFAN GENEDLAETHOL
ADDYSG GREFYDDOL CYMRU
NATIONAL CENTRE OF
RELIGIOUS EDUCATION FOR WALES

Canolfan Genedlaethol Addysg
Grefyddol Cymru

PRIFYSGOL
BANGOR
UNIVERSITY

Y Dasg

GOFYNNIR I DDYSGWYR:

- 01 Dadansoddi'r datganiad drwy ei dorri'n ddarnau ac ystyried beth mae'n ei olygu.
- 02 Asesu'r datganiad trwy ystyried y dadleuon o'i blaid a'r dadleuon yn ei erbyn.
- 03 Cyfeirio at gredoau, dysgeidiaeth, arferion a safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol yn eu dadansoddiad. (Mae hyn yn gofyn i ddysgwyr ddeall y cynnwys, defnyddio tystiolaeth o ffynonellau, cydbwysu safbwyntiau, a ffurfio barn resymegol.)

Y Sgiliau Craidd i'w Haddysgu

- 01 **DADANSODDIAD**
Dadbacio ystyr y datganiad a dangos sut mae ffynonellau crefyddol/anghrefyddol yn gysylltiedig ag ef.
- 02 **GWERTHUSO**
Gwerthuso cryfder dadleuon, cydnabod amrywiaeth o fewn traddodiadau, a phwyso a mesur tystiolaeth.
- 03 **DEFNYDDIO FFYNONELLAU**
Cymhwyso testunau, dysgeidiaethau, neu arferion crefyddol yn gywir i ategu pwyntiau.
- 04 **CYDBWYSO AGWEDDAU**
Cyflwyno mwy nag un ochr o'r ddadl cyn llunio casgliad.
- 05 **BARN RESYMOL**
Llunio casgliad terfynol a chyflawn sy'n ateb y datganiad yn uniongyrchol.

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

1 Dadbacio'r Datganiad

- **Esboniad:** Mae dysgwyr yn aml yn neidio i ysgrifennu heb ddeall beth mae'r datganiad yn ei ofyn mewn gwirionedd.
- **Syniad Addysgu:**
 - Rhowch ddatganiad i'r myfyrwyr (e.e. "Ni all rhyfel fyth gael ei gyfiawnhau").
 - Gofynnwch: Pa dermau allweddol sydd angen eu diffinio? (e.e. "rhyfel", "cyfiawnhau").
 - Defnyddiwch 'Gwe Gwestiynau': mewn grwpiau, mae dysgwyr yn meddwl am gwestiynau y gallai'r arholwr ddisgwyl iddynt eu hystyried (e.e. "Beth mae crefyddau yn ei ddweud am heddwch?", "Beth am Ddamcaniaeth Rhyfel Cyfiawn?", "Sut mae Dyneiddwyr yn ymateb?").

2 Defnyddio Ffynonellau'n Effeithiol

- **Esboniad:** Gall dysgwyr restru dyfyniadau neu ddysgeidiaeth heb eu cysylltu â'u dadl. Mae angen iddynt ddefnyddio ffynonellau.
- **Syniad Addysgu:**
 - Darparwch dri dyfyniad o draddodiadau gwahanol.
 - Gofynnwch i'r dysgwyr egluro:
 - Beth mae'r dyfyniad yn ei olygu.
 - Sut mae'n cefnogi neu'n herio'r datganiad.
 - Enghraifft: "Bendigedig yw'r rhai sy'n dod â heddwch" (Mathew 5:9) → yn cefnogi dadleuon heddychwyr yn erbyn rhyfel.

3 Adeiladu Pwyntiau Dadansoddol

- **Esboniad:** Mae dadansoddi yn golygu dangos sut mae crefyddau'n gysylltiedig â'r datganiad, nid dim ond ailadrodd gwybodaeth.
- **Syniad Dysgu:**
 - Model y gwahaniaeth:
 - "Cred Cristnogion mewn maddeuant."
 - "Cred Cristnogion mewn maddeuant, sy'n awgrymu bod cyfiawnder yn well na rhyfel, felly mae hyn yn herio'r syniad bod rhyfel yn deg."
 - Gweithgaredd: Rhowch gardiau cred/ymarfer i'r dysgwyr a gofynnwch iddynt gwblhau'r frawddeg:
 - "Mae'r gred hon/ymarfer hwn yn dangos bod..."

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

4

Datblygu Sgiliau Gwerthuso

- **Esboniad:** Mae gwerthuso yn ymwneud â phwysu a mesur dadleuon, nid eu disgrifio yn unig.
- **Syniad Dysgu:**
 - Cyflwyno'r isod ar gyfer gwerthuso:
 - **Pwynt** – gwneud dadl glir.
 - **Tystiolaeth** – defnyddio ffynhonnell, dysgeidiaeth, neu enghraifft.
 - **Egluro** – dangos sut mae'n berthnasol i'r datganiad.
 - **Cysylltu** – barnu ei gryfder o'i gymharu â safbwynt arall.
 - Carwsél Trafod: mae dysgwyr yn cylchredeg o gwmpas ystafell er mwyn cynnal trafodaethau bach (persbectif crefyddol vs persbectif anghrefyddol) cyn ysgrifennu paragraff lle maen nhw'n pwysoli'r ddwy ochr.

5

Gan gynnwys Amrywiaeth o fewn Traddodiadau

- **Esboniad:** Ceir sgoriau uwch pan ddangosir nad yw pob crediniwr crefyddol yn cytuno.
- **Syniad Addysgu:**
 - Defnyddiwch “linellau sbectrw” yn y dosbarth. (Er enghraifft, rhowch “Cytuno’n llwyr” ar un pen ac “Anghytuno’n llwyr” ar y pen arall.)
 - Rhowch wahanol grefyddau neu ysgolheigion i'r grwpiau (er enghraifft, safbwyntiau Catholig vs y Crynwyr ynghylch rhyfel).
 - Mae'r dysgwyr yn rhoi eu hunain ar y llinell ac yn esbonio pam.

6

Strwythuro Paragraffau Asesiad

- **Esboniad:** Mae paragraff wedi'i strwythuro'n dda yn helpu eglurder ac yn dangos cydbwysedd.
- **Syniad Addysgu:**
 - Darparwch ddechrau brawddegau:
 - “Mae rhai pobl grefyddol yn dadlau bod...”
 - “Fodd bynnag, gall eraill yn yr un traddodiad...”
 - “Mae persbectif anghrefyddol yn...”
 - “Yn gyffredinol, mae hyn yn awgrymu bod...”
 - Anogwch y dysgwyr i anelu at ddau baragraff gwerthuso cytbwys, ynghyd â chasgliad rhesymegol.

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

7 Ysgrifennu Casgliad Rhesymol

- **Esboniad:** Mae dysgwyr yn aml yn ailadrodd y ddwy ochr yn hytrach na mynegi barn glir.
- **Syniad Addysgu:**
 - Model Casgliadau “haenog”:
 - **Sylfaenol:** “Mae rhai’n cytuno, mae eraill yn anghytuno.”
 - **Gwell:** “Y dadl fwyaf perswadiol yw X oherwydd ...”
 - **Gorau:** “Y dadl fwyaf perswadiol yw X oherwydd ... Fodd bynnag, mewn cyd-destun gwahanol (e.e. rhyfel hunan-amddiffyn), efallai y bydd ochr arall yn argyhoeddi fwy.”
 - Rhestr wirio ar gyfer casgliadau: A yw’n (a) ateb y datganiad? (b) defnyddio tystiolaeth? (c) pwysleisio a phriodoli’r dadleuon?

Gweithgareddau Estyn/Her

- **Tasg Graddio:** Mae dysgwyr yn trefnu’r dadleuon o’r cryfaf i’r gwanaf, gan gyfiawnhau eu trefn.
- **Rôl Arholwr Rhithwir:** Mae dysgwyr yn cyfnewid gwaith ac yn nodi a oes gan yr ateb (1) dadansoddiad clir, (2) gwerthusiad, (3) casgliad cyfiawnedig.
- **Ymarfer Arholiad Amser:** Gosodwch gwestiwn gwerthuso o bapur blaenorol a defnyddiwch farcio cydweithwyr yn erbyn cynlluniau marc.

Athrawon, cofiwch:

- Parhewch i gefnogi dysgwyr i **gymhwyso, nid cofio yn unig**: mae gwybodaeth yn ennill marciau dim ond pan gysylltir hi â’r datganiad.
- Anogwch gydbwysedd: rhaid i o leiaf un safbwynt crefyddol ac un safbwynt anghrefyddol gael eu cynnwys.
- Pwysleiswch nad yw gwerthusiad yn gyfystyr â barn: mae’n ymwneud â phenderfyniad wedi’i seilio ar dystiolaeth.
- Atgoffwch fyfyrwyr bod eglurder a strwythur mor bwysig â chynnwys i’r arholwyr.